

KNJIŽEVNOST**Jernej Zupančič:**

Geografija Balkana in njegovega obrobja. Narava, politična zgodovina, gospodarstvo, podatkovnik
 Ljubljana 2023: Založba Univerze v Ljubljani, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani,
 464 strani, ISBN 978-961-297-220-2 (tiskana knjiga), ISBN 978-961-297-221-9 (e-knjiga)

Jernej Zupančič, eden najbolj plodovitih slovenskih avtorjev geografskih univerzitetnih učbenikov, je prvo izdajo knjige *Geografija Balkana in njegovega obrobja* pripravil že leta 2015. V predgovoru je tedaj zapisal željo, da bi delo služilo kot pripomoček za bolj sistematično in problemsko naravnano geografsko interpretacijo območij t. i. tranzicijske Evrope. Knjiga je bila dobro sprejeta, avtor pa se je z njo pridružil tistim redkim evropskim geografom, ki so bili v zadnjih letih zmožni pripraviti temeljno delo o geografiji Evrope kot celote ali njene večje geografske enote (evropske makroregije). V slovenski šolski geografiji Evropo sicer delimo na šest takih enot (Severna, Zahodna, Srednja, Južna, Jugovzhodna in Vzhodna Evropa), znanstveni geografi v Evropi pa glede takšne družbenogeografske členitve celine še zdaleč niso enotni. Nekoliko ironično lahko rečemo, da je slednjim skupno predvsem to, da se tako rekoč ne lotevajo izdaj knjig, namenjenim geografski obravnavi omenjenih evropskih geografskih enot (makroregij).

Evropska unija podpira številne znanstvene in druge projekte, ki izboljšujejo življenje v državah članicah in tudi v državah kandidatkah za vstop v to zvezo. Evropska unija skuša državljanke teh držav na različne načine tudi čim bolj povezovati in pri njih vzbujati t. i. evropsko zavest. Žal pa se moramo pri tem soočiti z dejstvom, da med takšnimi povezovalnimi projekti ne najdemo temeljnih geografskih

del o Evropi kot celoti ali njenih večjih geografskih enotah, ki bi v prvi vrsti služile boljšemu poznavanju drug drugega znotraj Evropske unije na strokovni osnovi. Prvi izid Zupančičevega dela je zato pomenil tudi neke vrste preboj na tem »zanemarjenem« področju, pri čemer je spodbuda zanj nastala pri avtorju samem in ne znotraj kakšnega evropskega projekta.

Avtor si je kot predmet geografskega prikaza izbral območje Balkana, ki smo ga v slovenski šolski geografiji, pa tudi drugod, pred tem pogosto rajši označevali kot Jugovzhodno Evropo. Že iz naslova knjige pa je razvidno, da si je teritorialni okvir zamislil nekoliko širše, saj sta v obravnavo vključeni tudi dve državi z obrobja Balkana.

Prva izdaja knjige leta 2015 je dobro služila svojemu osnovnemu poslanstvu. Kljub temu, da so percepcije tega dela Evrope do danes ostale bolj ali manj enake, se je Balkan v zadnjem desetletju strukturno precej spremenil. Črna gora, Albanija in Severna Makedonija so se vključile v severnoatlantsko zavezništvo, precej več zadržkov in tudi medsebojnih blokad pa se čuti pri vključevanju v Evropsko unijo. Fizična geografija Balkana se v tem času res ni opazno spremenila, so se pa zato marsikje le še intenzivirali različni družbenogeografski trendi (na primer regionalne razlike med robnimi in središčnimi območji), ki za te države pomenijo predvsem nove probleme in ne novih rešitev.

Na podlagi povedanega se je dokaj jasno izluščila potreba po novi, prenovljeni izdaji 2023, v kateri je avtor delo ne le posodobil, temveč tudi precej razširil z nekaterimi novimi vsebinami, posebnimi dodatki in tudi s fotografskim gradivom, ki ga v prvi izdaji še ni bilo. Število strani je tako narastlo s prvotnih 292 na kar 464. Učbenik je prvič izšel tudi v elektronski obliki. Njegova osnovna struktura in rdeča nit sta ostali enaki. Vsebinska je razdeljena na devet tematskih sklopov, ki se nizajo v skrbno premišljenem zaporedju: uvod, naravnogeografske značilnosti, prebivalstvo, selitve, poselitve in naselja, politično-teritorialni razvoj, družbene ureditve in proces tranzicije, politična in na koncu še gospodarska geografija Balkana. Vsak tematski sklop je razdeljen na več poglavij, nekatera med njimi pa tudi na podpoglavja.

V novi izdaji je narejenih veliko manjših sprememb in dopolnitev, posebej pa je treba omeniti na novo dodane vsebine, po večini v obliki novih podpoglavij, in sicer o kriznih in postkriznih selitvah ter njihovih posledicah, o procesih vključevanja v evroatlantske povezave, o vplivu ZDA, Rusije in Turčije, na koncu pa tudi o zavarovanih območjih na Balkanu. Dobrodošla novost so tudi priloge oziroma poseben podatkovnik, ki sledi obsežnemu seznamu literature in virov. Podatkovnik je namenjen vsem, ki na enem mestu iščejo različne podatke o državah tega dela Evrope. Univerzitetni učbenik je s tem na nek način postal tudi priročnik.

Čisto na koncu pa nas avtor kar malce preseneti še s posebnim didaktično obarvanim dodatkom, ki ga je naslovil Izzivi. Pred bralci, mišljeni so seveda predvsem študentje, nekoliko obširneje razdela svojo misel, da je geografija živa in življenjska veda ter ne le disciplina za nabiranje podatkov, zato je pri njej vsako vednost treba vsaj malo preveriti tudi v praksi. Bralcu nato naniza kar 13 različnih izzivov, kako lahko to uresniči. Ti niso zanimivi le za študente, temveč tudi za učitelje geografije in še za koga.

Jurij Senegačnik

Ksenija Perković:

Med prostorom in družbo: Regionalna in multikulturalna identiteta Vojvodine

Koper 2023: Annales ZRS, 421 strani, ISBN 978-961-7195-11-8

Ob koncu preteklega leta je pri Založbi Annales ZRS, ki deluje v okviru Znanstveno-raziskovalnega središča Koper, izšla znanstvena monografija dr. Ksenije Perković z naslovom *Med prostorom in družbo: regionalna in multikulturalna identiteta Vojvodine*. Monografija predstavlja prvo celovito študijo družbenih vidikov regionalne opredeljenosti in identitete ter njune medsebojne povezanosti in soodvisnosti skozi daljše časovno obdobje. Avtorica si je za študijo primera izbrala območje Avtonomne pokrajine Vojvodine v Republiki Srbiji, »regije z multikulturalnim karakterjem«, kot jo sama označi, ki kot taka še ni bila deležna tako podrobne pozornosti slovenskih raziskovalcev.